

Upptäck Europa Lgr 11

Facit och kommentarer till

Arbetsboken

Till dig som använder det här materialet

Sidnumren hänvisar till sidan i Arbetsboken.

På en del frågor står det "Elevens eget svar" i facit.

Det beror på att man kan svara på olika sätt.

Om du är osäker på om ditt svar är rätt, så fråga din lärare.

På en del frågor står det "T.ex." Det betyder att det kan finnas flera rätta svar än det som står.

UPPTÄCK EUROPA

* GEOGRAFI *

Hello Europe!

Sidan 3

1. Elevens eget svar
2. s 148, s 56, s 120, s 82
3. Storbritannien, Ryssland
4. a) Polen
b) Elevens eget svar
5. Elevens eget svar

Europas länder

Sidan 4

1. a)

- b) Norden och Baltikum
  - c) Elevens eget svar
- a) Ryssland
  - b) Ryssland och Turkiet (Turkiet framstår inte tydligt på kartan tyvärr...)

- c) Luxemburg, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Schweiz, Liechtenstein, San Marino, Österrike, Vitryssland, Moldavien, Serbien, Kosovo, Makedonien.

Geografi – världens ämne!

Sidan 5

- 1 a) Elevens eget svar
- b) Hur en plats ser ut, varför den ser ut så och hur den förändras.
- c) Hur och varför människor förändrar naturen, till exempel när vi använder naturresurser.

2. a)

- b) Elevens eget svar. Till exempel att hållbar utveckling handlar om hur vi ska få naturens resurser att räcka till alla som lever idag, och till dem som ska leva i framtiden. Hur vi kan leva utan att varken förstöra eller göra slut på naturens resurser.

Klimatet i Europa

Sidan 6

1. a)

- b) Tempererade klimatzonen
2. a) Rätt svar är alla länder i den tempererade klimatzonen.
b) Rätt svar är alla länder i den subtropiska klimatzonen.
c) Rätt svar är alla länder i den polara klimatzonen. I Europa ligger delar av Island i denna zon.
3. Hur nära det är till havet.
Hur högt upp vi är, höjd över havet.
Varma eller kalla vindströmmar.
Varma eller kalla havsströmmar.
4. a) Kustklimat
b) Inlandsklimat
c) Havet jämnar ut klimatet och ger Dublin milda vintrar och svala somrar. I Budapest är det större skillnad mellan årstiderna.
5. Medelhavsklimat
a) Het och torr
b) Molnig och regnig

Europas natur

Sidan 7

1.

2. Elevens eget svar, till exempel: Tundra är en naturtyp som finns där det är polarklimat. Vintern är lång och mörk. Eftersom det är kallt är marken nästan alltid frusen. Därför finns bara växter med ytliga rötter som gräs, mossor och lavar.

Naturresurser i Europa

Sidan 8

1. Exempel på svar:

SAK	RÅVARA	NATURRESURS
stol	trä	skog
skärbräda	trä	skog
badboll	plast	olja
fisk	fisk	hav
keps	bomull	åkermark
taklampa	metall	malm
bulle	vete	åkermark

2. Det lockar turister som spenderar pengar och ger arbetstillfällen på till exempel hotell och restauranger.
3. Man kan vara duktig på något särskilt, till exempel att tillverka fina klockor eller datorer som man kan sälja till andra länder.

Befolkning i Europa sid 9

Sidan 9

1. a) Elevens eget svar, till exempel Norge, Sverige, Finland, Island eller Danmark.
b) Elevens eget svar, till exempel att klimatet är för kallt eller att marken är svår att odla.
c) Elevens eget svar, till exempel Storbritannien, Nederländerna eller Belgien.
d) Elevens eget svar, till exempel att det finns gott om arbete eller att det är behagligt klimat.
2. Det föds färre barn.
3. Europas befolkning blir allt äldre. Det saknas unga människor som kan jobba och försörja de gamla.

Befolkning i Europa

Sidan 10

1. Elevens eget svar
2. Elevens eget svar

Vi har mycket gemensamt

1. Elevens eget svar

Europa förändras

Sidan 11

1. Elevens eget svar
2. Elevens eget svar

Europa – en del av världen

Sidan 12

1. a) 1. Asien
2. Afrika
3. Nordamerika
4. Sydamerika
5. Antarktis
6. Europa
7. Oceanien
b) 1. Asien
2. Afrika
3. Europa
4. Nordamerika
5. Sydamerika
6. Oceanien
7. Antarktis

- c) 1. Asien
2. Afrika
3. Europa
4. Sydamerika
5. Nordamerika
6. Oceanien
7. Antarktis
d) 1. Nordamerika
2. Oceanien
3. Europa
4. Sydamerika
5. Asien
6. Afrika
7. Antarktis

2. Europa är den näst minsta världsdelen, där bor många människor och det är tätt befolkat.
3. a) Antarktis
b) Klimatet är så kallt att det är svårt för människor att leva där. Det går heller inte att odla marken eftersom den är täckt av is.

Vad kan du om världsdelen Europa?

Sidan 13

1. Elevens eget svar
2. Nord
3. Asien
4. Till exempel: tempererade och subtropiska klimatzonen.
5. Bergen: metaller, olja, kol Haven: fisk, skaldjur Åkrar: vetemjöl, majs Skogarna: virke och papper
6. Exempel på svar: språk och valuta kan vara olika samt statskick.
7. Exempel på svar: Vi äter bättre mat idag än för 300 år sedan. Vi har mediciner som hjälper mot sjukdomar som man förr dog av. Vi lever därför längre och blir äldre.
8. a) Länderna i Europa skulle få lättare att samarbeta och fred skulle skapas mellan länderna om man skapade en gemensam union.
b) Till exempel: gemensamma lagar, miljöfrågor och handel.

Norden och Baltikum

Länderna i Norden och Baltikum

Sidan 14

Kartan på s. 14 i Arbetsboken första tryckning är fel. Ändra i din karta Nr 5 ska vara Danmark. Och nr 8 ska vara Estland.

1. Island
2. Norge
3. Sverige
4. Finland
5. Danmark
6. Lettland
7. Litauen
8. Estland
3. Köpenhamn – Danmark
Vilnius – Litauen
Oslo – Norge
Tallinn – Estland
Stockholm – Sverige
Reykjavik – Island
Riga – Lettland
Helsingfors – Finland
4. Danmark – Här skapas sanddyner av Nordsjöns västanvindar.
Finland – Kallas de tusen sjöarnas land.
Norge – Snön ligger djup i fjällen en stor del av året.
Island – Denna lavaö har en mycket speciell växtlighet.
Sverige – Nordens största land.

Naturlandskap och klimat

Sidan 15

5. Elevens eget svar
6. Gul färg på kartan betyder odlad mark.
7. Glaciären Vatnajökull ligger på Island.
8. Grön färg på kartan betyder skog.
9. Danmark, Sverige, Finland, Estland, Lettland och Litauen har kust mot Östersjön.

10. a) Bergen och Helsingfors ligger på samma breddgrad – SANT.
Klimatet är väldigt olika i de båda städerna – SANT.
Det regnar tre gånger mer i Helsingfors än i Bergen. – FALSKT.
I Helsingfors är det varma somrar och milda vintrar. – FALSKT.
Temperaturen går i stort sett aldrig under noll i Bergen. – SANT.
- b) Det regnar tre gånger mer i Bergen än i Helsingfors.
I Helsingfors är det varma somrar och kalla vintrar.

Människor, resurser och arbeten

Sidan 16

1. a) I Norden bor de flest människor i storstadsområdena i och omkring huvudstäderna.
b) Elevens eget svar
2. a) I områden som är glest befolkade består naturen av skog och berg, ibland fjäll.
b) Nordens tätbefolkade områden finns i storstadsområdena och längs kusterna.
- 3.

Historia – för länge sedan i Norden

Sidan 17

- 1 a) b) c) Elevens eget svar

Norden idag

2.

LAND	SPRÅK	MED I EU	VALUTA	MED I NATO	DEL AV SÅPMI
Sverige	svenska	JA	krona (SEK)	NEJ	JA
Danmark	danska	JA	krona (DKK)	JA	NEJ
Norge	norska	NEJ	krona (NOK)	JA	JA
Finland	finska	JA	euro	NEJ	JA
Island	isländska	NEJ	krona (ISK)	JA	NEJ

3. Elevens eget svar, till exempel Nordiska rådet, föreningen Norden i syfte att underlätta för arbetskraft att röra sig mellan gränserna i Norden, bland annat.

Sverige

Arbeta med kartan

Sidan 18

- 1-14. Elevens eget svar.
15-16. Kebnekaise och Skanderna
7-8. Öland och Gotland

Beskriv ett land

Sidan 19

8. Förslag på svar:

Läge: Norra halvklotet, i Norden, i Europa.

Vatten: T.ex. sjöarna Vänern och Vättern, haven Östersjön, Bottenhavet, Skagerrak och Kattegatt, Floderna Klarälven, Göta Älv och Umeälven, Torneälven och Luleälven

Topografi: Lågmarker i söder och fjäll i norr

Vegetation: Barrskog i norr och blandskog i söder, samt slättmarker med åkrar.

Klimat: Kustklimat i söder och polarklimat allra längst i norr. I inlandet inlandsklimat.

Naturresurser: Skog och malm i berggrunden.

Ekonomi: Serviceyrken

Befolkning: De flesta bor i södra delen och vid sjöar och kuster.

Städer: Tre största är Stockholm, Göteborg och Malmö.

Länder: Norge, Finland, Danmark

Handel: Export: Stål, papper, maskiner och läkemedel/ Import: Olja och livsmedel.

Norge

Arbeta med kartan

Sidan 20

1. Oslo
2. Stavanger
3. Bergen
4. Trysil
5. Trondheim
6. Narvik
7. Hammerfest
8. Kirkenes

2. Oslo är Norges huvudstad.
3. Glomma
4. Elevens eget svar
5. Galdhöpiggen är 2469 m ö h

Sidan 21

6. Norska havet ligger väster om Norge.
7. Hammerfest ligger längst norrut.
- 8-9. Elevens eget svar

Vad kan du om Norge?

10. Exempel på norska naturresurser är olja, naturgas, fisk och vattenkraft.
11. Bergskedjan heter Skanderna.
12. I Norge används språken bokmål, nynorsk och samiska.
13. En fjord är en djup havsvik. Där fjorden mynnar ut i havet är den grundare än vad den är längre in i fjorden.
14. Norge är ett bergigt land med höga fjäll och djupa dalar. Det är ofta mer praktiskt att ta sig fram vattenväggen än längs slingriga vägar på land.
15. Olja och naturgas har gjort Norge rikt.

Arbeta vidare

- 16-17. Elevens eget svar.

Danmark

Arbeta med kartan

Sidan 22

1. 1. Jylland
2. 2. Fyn
3. 3. Själland
4. 4. Lolland
5. 5. Köpenhamn
6. 6. Skagen
7. 7. Fredrikshavn
8. 8. Esbjerg
9. 9. Odense
10. 10. Helsingör
4. 11. Nordsjön
12. 12. Skagerak
13. 13. Kattegatt
14. 14. Östersjön
- 5-6. Elevens eget svar

Vad kan du om Danmark?

Sidan 23

7. Öresundsbron
8. Elevens eget svar.
9. Strandrågens rötter håller kvar sanden när det blåser.
10. a) b) 11. Elevens eget svar.

Arbeta vidare

- 12-13. Elevens eget svar

Finland

Arbeta med kartan

Sidan 24

1. 1. Enare träsk
2. 2. Kemi älv
3. 3. Ule älv
4. 4. Kymmene älv
5. 5. Saimen
6. 6. Bottenviken
7. 7. Bottenhavet
8. 8. Östersjön
2. 9. Helsingfors
3. a) 10. Ryssland
- b) 10. Norge
- c) 10. Sverige
4. a) 11. Elevens eget svar.
- b) 11. I sydvästra delen av Finland finns den bästa jordbruksmarken.
5. 12. Elevens eget svar

Åland

Sidan 25

6. 13. Man talar svenska på Åland.
7. 14. Ca 6 500 öar tillhör Åland.
8. 15. Åland har en egen riksdag, egen flagga och egna frimärken. Finland sköter Ålands utrikespolitik och domstolar.

Sant och falskt om Åland

9. Svenska och finska liknar varandra. – FALSKT.
I Nådendal kan man besöka Mumin. – SANT.
Sauna är en finska varmrätt. – FALSKT.
Skogen är viktig för Finland. – SANT.
Helsinki är Finlands huvudstad. – SANT
Esbo är Finlands näst största stad. – SANT.

Arbeta vidare

10. Alla vi som bor i Finland kallas finländare.
Mitt modersmål är svenska och jag bor i Finland. Alltså är jag finlandssvensk.
Jag bor i Finland och mitt modersmål är finska. Alltså är jag finne.
11. Elevens eget svar

Island

Arbeta med kartan

Sidan 26

1. 1. Reykjavik
2. Atlanten
3. Surtsey
4. Hemön
5. Grönlandshavet
2. Hekla
3. 4 stycken
4. a) Hvannadalshnúkur,
b) 2119 m ö h
5. Elevens eget svar

Vad kan du om Island?

Sidan 27

- 6.
	1	X	2
1.		X	
2.		X	
3.		X	
4.		X	
5.		X	
6.	1		
7.	1		
8.			2
9.		X	
10.			2

Arbeta vidare

7. Vatten från varma källor används t.ex. till uppvärmning, växthus och industrier.
- 8-9. Elevens eget svar

Baltikum

Arbeta med kartan

Sidan 28

1-3 Elevens eget svar

4.

	ESTLAND	LETTLAND	LITAUEN
Huvudstad	Tallinn	Riga	Vilnius
Språk	estniska	lettiska	litauiska, polska, ryska
Statskick	republik	republik	republik
En naturresurs	skog, oljeskiffer, fosforit	skog, åkermark, fisk	åkermark, oljeskiffer, skog
Invånare	1,3 miljoner	2,3 miljoner	3,2 miljoner
Valuta	euro	lats	litas
En exportvara	maskiner, timmer	timmer, tyg	trävaror, papper

Färöarna och Grönland

Sidan 29

4.

1	I	N	U	I	T	E	R	
2	T	O	R	S	H	A	M	N
3	F	Ä	R	I	N	G	A	R
4		D	A	N	M	A	R	K
5	S	V	E	R	I	G	E	
6		N	U	U	K			

Jämför länderna i Norden och Baltikum

5. Danmark
6. Island
7. Danmark
8. Finland
9. Island
10. Litauen och Danmark
11. Island
12. Norge och Island

Bergskedjor i Europa

Sidan 30

1. Skanderna
  2. Pyrenéerna
  3. Alperna
  4. Kaukasus
  5. Uralbergen
  6. Karpaterna
  7. Apenninerna
2. nr 8 Elbrus 5642 m.ö.h. i Kaukasus, nr 9 Mont Blanc 4810 m.ö.h. i Alperna, och nr 10 Pico de Aneto 3404 m.ö.h. i Pyrenéerna

Europas topplista

Sidan 31

3. a) b)

Pico de Aneto	3404 m ö h
Mont Blanc	4810 m ö h
Elbrus	5642 m ö h
4. Elevens eget svar. Ett ungt berg är toppigare än ett gammal berg.
5. Berg tvingar molnen att stiga uppåt, då kyls dropparna i molnet av och blir tyngre. Därför faller det mer nederbörd innan det att molnen passerar berget. Det här kan man se på den norska sidan av Skanderna. Det regnar och snöar mer där än på den andra sidan Skanderna, här i Sverige.

Västeuropa

Sidan 14

1. och 3

2. 1. Irland
2. Storbritannien
3. Nederländerna
4. Belgien
5. Frankrike
6. Luxemburg

Naturlandskap och klimat

4. a) De har kustklimat med milda och regniga vintrar och svala somrar. Havet jämnar ut temperaturen mellan årstiderna.
b) Där är det inlandsklimat med varmare somrar och kallare vintrar.

Människor, resurser och miljö

5. Därför att klimatet är så mildt att man kan odla året om. Bönderna har hjälp av moderna maskiner, konstgödsel och bekämpningsmedel för att få stora skördar.
6. a) Elevens eget svar
b) Naturen och klimatet passar bra för odling. De första fabrikerna byggdes där för ett par hundra år sedan. Därför har både jordbruk och fabriker gett jobb till många människor. Städer har växt upp kring stora arbetsplatser. Även idag flyttar människor till städerna där det finns arbete.

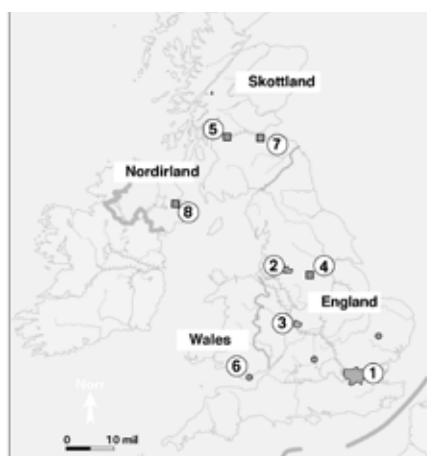
Historia

- a) Till exempel Manchester, Warszawa, Bukarest, städer i Ruhrområdet Essen och Düsseldorf. Obs! För att kunna lösa uppgiften behöver du en kartbok!
- b) I de första fabrikerna eldade man med kol för att få energi till maskinerna.

Storbritannien

Sidan 34

- 1-2.

3. Elevens eget svar.
4. London, Birmingham, Manchester (inskrivna på kartan)
5. a) Themsen
b) Severn
c) Engelska kanalen
d) Nordsjön

Sidan 35

6. Elevens eget svar
7. a) walesare
b) nordirländare
c) engelsmän
d) skottar
e) britter
8. Elevens eget svar
9. Elevens eget svar

Frankrike

Sidan 36

1. 1. Paris   2. Lyon   3. Marseille
2. Elevens eget svar, till exempel Calais, Le Havre, Nantes, Bordeaux, Marseille, Nice
- 3.

4. Alpena
5. Pyrenéerna
6. a) Spanien
b) Monaco
c) Tyskland
7. a) Afrika
b) Asien
c) Afrika
d) Nordamerika

Vad kan du om Frankrike?

Sidan 37

Arbeta vidare

9. Elevens eget svar
10. Elevens eget svar

Beskriv ett land!

Sidan 38

1. Elevens eget svar

Var bor jag?

Sidan 39

4. a) Nederländerna
b) Frankrike
c) Irland
d) Belgien

Vad kan du om Västereuropa?

De ord som fattas är:

havet/kusten, kustklimat, odla, skördar, 230, Paris, London, polder, tulpaner, grönsaker, frukt (eller andra exempel på vad som odlas i Nederländerna)

Vatten i Europa

Sidan 40

2. Några exempel: Dricka, tvätta oss, tvätta kläder, vattna odlingar, i industrierna, åka båt på och bada i.
3. Elevens eget svar

Sidan 41

4. a)

b) vattenglas irriterade bredvid sötvatten och grundvattnen.

5. Till exempel har du ritat båtar som ligger i vatten vid flod och ligger på havsbotten där vattnet dragit tillbaka vid ebb.

Vad kan du om vatten?

Orden som fattas är: kretslopp, havet, regn/ nederbörd, floder, havet, vattenverk, reningsverk, 6, sötvatten, åkrar/grödor, grundvattnen

Centraleuropa

Sidan 42

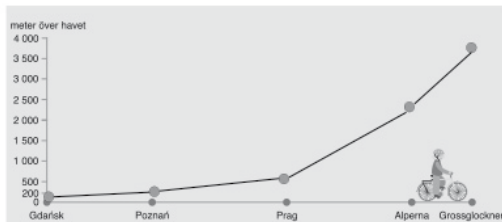
1. Tyskland
2. Polen
3. Tjeckien
4. Slovakien
5. Schweiz
6. Liechtenstein
7. Österrike
8. Ungern

3. Elevens eget svar.
4. Tjeckien, Slovakien, Schweiz, Liechtenstein, Österrike, Ungern
5. Till exempel Schweiz, Österrike och Tyskland

Sidan 43

6. a) Ungefär så här:

b) kring Poznan: lågland med åkrar och ängar

kring Prag: ligger i en dalgång vid en flod med gröna kullar runt om

kring Alperna: gröna bergssluttningar med skog och ängar

på Grossglockner: branta klippor med snö och is

c) kustklimat, inlands klimat och polarklimat

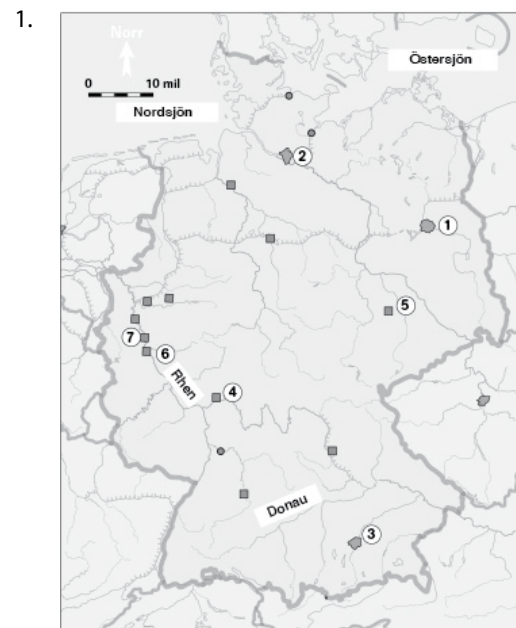
d) svaret är irriterat på kartan, se ovan

Människor, resurser och miljö

7. a) I bergen finns salt, järnmalm och kol. Turister kan komma och åka skidor om det finns snö på bergen.
b) Många länder har ingen kust mot havet. Då kan man använda flodvattnet till industrier, dricksvatten och till att vattna åkrarna med. På floderna kan man också transportera både varor och människor.

Tyskland

Sidan 44

2. a) se ovan
b) kanal
- 3., 4. se ovan
5. 10 st (Danmark, Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Frankrike, Schweiz, Liechtenstein, Österrike, Tjeckien, Polen)
6. Bundesrepublik Deutschland

7. Tyskland är världens tredje största handelsnation. Man tillverkar massor av varor i industrier som man säljer till andra länder.
8. a) bilar, elektriska apparater, vin m.m.
b) järn, stål, pappersmassa m.m.
9. a) lågland med åkermark och stora jordbruk
b) kullar och bergskedjor med höga spetsiga bergstoppar
10. **Fördelar:** Inga utsläpp som skadar miljön eller påverkar klimatet. Man kan odla nära vindkraftverk. Ger förnybar energi eftersom vinden inte tar slut.
Nackdelar: Vissa tycker att vindkraftverk är fula och de låter rätt mycket på nära håll.

Arbeta vidare

11. Elevens eget svar.

Polen

- 1–2. Se grundboken Upptäck Europa sidan 110.
3. a) Gdansk
b) Östersjön
c) Karpaterna (inskrivet på kartan)
4. a) ca 12 mil
b) ca 18 mil till fastlandet
5. Man odlar grödor på åkermark och bryter stenkol i gruvor.
6. Elevens eget svar.

Jämför länderna i Centraleuropa

Sidan 47

1. a) Tyskland
b) Ungern
c) Ungern
d) Österrike
e) Schweiz
f) berg
2. a) Tyskland har fler invånare och är mer tätbefolkat. I Tyskland bor fler i städer än i Polen. I Polen har man mer odlad mark och fler människor är bönder. Fler är också arbetslösa i Polen.
b) Länderna är ungefär lika stora och har ungefär lika mycket skog.

Vad kan du om Centraleuropa?

Orden som fattas är:

Alperna, polar, floder, dricksvatten, industrier, åkrar, transportfartyg, översvämning

Transporter i Europa

Sidan 48

Följ med på tågfluff

1. Rom
Alperna
Schweiz
Genèvesjön
Tyskland
Rhen
Berlin
Hamburg
Jylland
Fyn
Bält
Öresundsbron
Malmö
2. a) Elevens eget svar
b) Elevens eget svar

Bil fördel: Enkelt, man kan ta sig fram överallt, man behöver inte passa tider.

Bil nackdel: Bensinbilar ger utsläpp som påverkar klimatet och miljön, stora vägbyggen påverkar naturlandskapet

Tåg fördel: Inga utsläpp som påverkar miljön eller klimatet, ett säkert transportsätt eftersom det sällan sker olyckor, tågspåren tar lite plats i naturen

Tåg nackdel: Man måste passa tider, tåget kan bara gå dit det finns tågspår

Båt fördel: Kan resa på vatten, kan transportera tunga varor, billigare och mer miljövänligt transportsätt än lastbil och flyg.

Båt nackdel: Kan bara ta sig fram där det finns vatten, tar lång tid, man kan bli sjösjuk.

Flyg fördel: Går fort. Kan ta sig långt på kort tid, också över vatten.

Flyg nackdel: Ger utsläpp som påverkar miljön och klimatet.

Östeuropa

Länderna i Östeuropa

Sidan 50

1. Ryssland
  2. Vitryssland
  3. Ukraina
  4. Moldavien
  5. Rumänien
  6. Bulgarien
2. Elevens eget svar
  3. Uralbergen
  4. a) Moskva
b) Ryssland

Naturlandskap och klimat

5. Djuren beskriver tajgan, stäppen och tundran.

Sidan 51

6. a) Det kallas inlandsklimat.
b) Inlandsklimat innebär heta somrar och kalla vintrar med lite nederbörd.

Människor resurser och arbeten

7.

1	Ö	S	T	E	R	S	J	Ö	N	
2	I	N	D	U	S	T	R	I	E	R
3	N	A	T	U	R	G	A	S		
4	F	Ö	R	O	R	E	N	A	D	
5	T	U	R	K	I	E	T			
6	S	E	R	V	I	C	E			
7	K	O	L							
8	I	M	P	O	R	T	E	R	A	
9	M	E	T	A	L	L	E	R		

Historia

8. Elevens eget svar

Ryssland

Arbeta med kartan

Sidan 52

1. 1. Moskva
2. Sankt Petersburg
3. Volgograd
4. Murmansk

2-5.

6. a) se kartan ovan
b) tundra
c) skog

Vad kan du om Ryssland?

Sidan 53

7. a) Moskva, 10, 2 miljoner invånare
b) Volga, 370 mil
c) Elbrus, 5642 m ö h
d) Ladoga, 18 130 km²
e) Transsibiriska järnvägen
f) Moskva, Vladivostok
8. Moskva är Europas **största** stad. I centrala delen av staden ligger stadsdelen **Kreml**. Det är en **gammal** stadsdel omgiven av en hög **mur**. Där finns byggnader för landets regering och **president**. Veldig många ryssar flyttar **till** Moskva för att hitta arbete.
9. Till exempel olja, naturgas, stenkol, olika metaller, skog, åkermark och fisk.
10. a) b) och 11. Elevens eget svar.

Demokrati och diktatur

Sidan 54

1. a) Demokrati betyder folkstyre. Alla vuxna får rösta på det parti de vill ska styra landet i fria val. Landet styrs efter folkets vilja.
b) Diktatur är när en eller några få bestämmer allt i ett land. Folket får inget att säga till om.
2. Fria val – demokrati.
Bara en eller få bestämmer allt – diktatur.
Folkstyre – demokrati.
Rätt att säga vad man tycker – demokrati.
Har vi i Sverige – demokrati.

Vad kan du om Östeuropa?

3. Ryssland
Bulgarien
Istanbul
Rumänien
Ukraina
Moldavien
Vitryssland

Beskriv ett land

Sidan 55

1. Elevens eget svar

Energi i Europa

Vad är energi?

Sidan 56

- 1 a) b) Elevens eget svar

Vad använder vi energin till?

2. diskmaskin, spis, elvisp, fläkt, tv-spel, lampa, brödrost, hårtork, dator, tv

Olika energikällor

- 3 a) b) Sol, odlade växter, vatten och vind tar inte slut.
Torv, kol, olja och uran tar slut.
- 4 a) Olja använder vi oss mest av i Europa.
b) Vi använder mycket bensen i Europa och bensen göra av olja.

Arbeta vidare

5-6. Elevens eget svar

Sydeuropa

Länderna i Sydeuropa

Sidan 58

1. Land	Huvudstad
1. Portugal	Lissabon
2. Spanien	Madrid
3. Italien	Rom

4. Slovenien	Ljubljana
5. Kroatien	Zagreb
6. Bosnien och Hercegovina	Sarajevo
7. Serbien	Belgrad
8. Montenegro	Podgorica
9. Albanien	Tirana
10. Makedonien	Skopje
11. Grekland	Aten
12. Kosovo	Pristina
2. Medelhavet

Naturlandskap och klimat

Sidan 59

3. Medelhavsklimat är långa, varma och torra somrar samt korta och milda vintrar.
4. Medelhavets vatten är ovanligt salt och klart för att det inte finns så mycket syre i vattnet. De flesta djur och växter trivs inte i syrefattigt vatten.
5. Macchia består av snåriga, låga taggiga buskar med tjocka blad, som tål solljus.
6. Buskar med tjocka blad och kryddväxter tål värmen bra.
7. TIMJAN, ROSMARIN, LAVENDEL
8. Det soliga vädret och lite regn torkar ut och ställer till med problem.

Människor, resurser och arbeten

9. Exempel på sydeuropeiska jordbruksprodukter är apelsiner, citroner, vindruvor och oliver.
10. Exempel på arbeten som turismen skapar är jobb inom hotell, restaurang och service.

Italien

Arbeta med kartan

Sidan 60

- 1 a) b) c) Elevens eget svar

Vad kan du om Italien?

- 2 a) Till exempel: Vad heter Italiens två största öar?
b) Till exempel: Vad heter den berömda ruinen i Rom, som en gång var en enorm utomhusteatrar?
c) Till exempel: Vilka maträtter kommer ursprungligen från Italien?

Jämför Italien med Sverige

Sidan 61

3. Elevens eget svar. Exempel på likheter: avlångt land, lång kust, två öar utanför fastlandet, bergskedjor går längs med landet. Exempel på skillnader; det är mycket mer barrskog i Sverige än i Italien, Italien har betydligt mer odlad mark, Italien har fler större städer, Sverige har många fler sjöar.

Arbeta vidare

- 4 a) I norra Italien har de flesta ett arbete att gå till. Där finns många industrier och företag. I södra Italien är många bönder eller försörjer sig på att ta hand om turister. Arbetslösheten är stor i söder.
b) Elevens eget svar

Spanien

Arbeta med kartan

Sidan 62

1. Elevens eget svar

Vad kan du om Spanien?

2. a) Till exempel: Vad heter huvudstaden i Spanien?
b) Till exempel: Vad är Meseta central mitt i Spanien?
c) Vad heter bergskedjan på gränsen mot Frankrike?

Restaurang Medelhavet

Sidan 63

1. Rätt Ursprungsland
a) Caldo Verde Portugal
b) Souvlaki Grekland
c) Paella Spanien
d) Burek Makedonien
e) Pizza Italien
f) Tufahija Bosnien och Hercegovina
2. Elevens eget svar, till exempel den maträtten som är traditionell i ett land innehåller ofta något som finns som en naturresurs i landet.

Jämför länderna i södra Europa

1. a) Italien
b) Spanien och Italien
c) Portugal, Grekland, Italien och Spanien
d) Spanien
e) Alla länder utom Spanien
2. a) HR
b) Kroatien heter Hrvatska på kroatiska